

Adatok a dél-alföldi *Succiso-Molinietum* vízi puhatestű együtteseire

BÁBA KÁROLY

ABSTRACT: Quadrats (10 × 25 × 25) sampling was carried out in six different bluegrass meadows bearing different humidities in the Southern Great Hungarian Plains. The number of the 13 species found was reduced from ten to one as part of a drying process in the areas. Among the 5 main habitat types determined after LOŽEK (1964) a dominance of paludal or periodic paludal (PP) could have been observed both in the wet and the final phases of the drying out. As a result of this developing aridity a herbivore dominance develops on the forming meadow and alkaline soils.

Bevezetés

A Dél-Alföld vizes rétjeinek vízi faunája kevésbé ismert. Ezen a hiányon változtat a szerző az orgonogén szukcesszió sorhoz tartozó (BÁBA 1999) *Succiso-Molinietum coeruleae* (ALLORGE 1922) W. Koch 1926 a mészkedvelő kékperjés rétet (SOÓ 1964) vizsgálatával a Dél-Alföldön és Nyírségben.

Anyag, módszer

A gyűjtések 10 × 25 × 25 cm-es kvadrátokból történtek: gyengén humuszos homokon az 1–2. gyűjtőhelyen, amely rétesedő talajt alkotnak a szikesedéssel a 3–6. gyűjtőhelyeken, (SZODFRIEDT 1974). A gyűjtőhelyek a következők: 1. gyh. Kelebia-Halastó 1993.08.27., 2. gyh. Ásotthalom a Rivó erdő mellett 1993.08.26: typicum, 3. gyh. Zákány 1993.08.23. *Veratrum album* aljnövényzettel. 4. gyh. Nyírábrány; Káposztás lapos 1995.07.13. 5. gyh. Bordány–Seregélyes 1995.06.06., 6. gyh. Csipaksemlyén; *phragmitetosum* 1993.08.30.

Az értékelést a LOŽEK (1964) által kidolgozott élőhelytípusok alapján végeztem, ahol a betűjelek FS folyó-állóvízi, S állóvízi, SP (Sp, PP, Pp), álló-mocsárvízi, P mocsár-vízi, Pp periodikus mocsárvízi fajokat jelentenek (1. táblázat).

A táplálkozási típust FRÖMMING (1956) alapján állapítottam meg. Ahol az O omnivor, H herbivor Sz szaprofág fajcsoportok.

A fajok közül a *Lymnaea turricula* fajt Maria Jaczkiewicz Poznanból, a borsóbaglyókat Petró Ede volt szíves meghatározni, amelyért ezúton mondok köszönetet. A borsóbaglyók nomenklatúráját ADLER (1994) alapján alakítottam ki.

Eredmények

A hat gyűjtőhelyről 13 faj került elő (1. táblázat). GLÖER et al. 1987. A vizes fázisokban a *Planorbis planorbis*, *Anisus vortex*, *Segmentina nitida* a konstans fajok (1. gyh.). A száradás (2–6. gyh.) révén az *Anisus spirorbis* fokozatosan frekvens (F%) marad és a szikesedéssel párhuzamosan egyetlen élő fajként fordul elő. A szárazodással az egyedszámok is drasztiku-

san csökkennek. Ezzel párhuzamosan a juvenilis egyedszám %-ok minden gyűjtőhelyen magasak (1. táblázat).

NO	ÉT	TT		Succiso-Molinietum												
				1		2		3		4		5		6		
					F%		F%		F%		F%					
1	P	O	Valvata cristata (O.F. Müller 1774)	60	90	6	30	–	–	–	–	–	–	–	–	–
2	S	O	Acroloxus lacustris (Linné 1758)	14	50	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
3	S _r PP	H	Lymnaca truncatula (O.F. Müller 1774)	19	80	4	30	2	20	–	–	–	–	–	–	–
4	FS	H	Lymnaca peregra (O.F. Müller 1774)	–	–	–	–	–	–	2	10	–	–	–	–	–
5	P	O	Lymnaca turricula (Held 1836)	12	60	11	30	–	–	–	–	–	–	–	–	–
6	S	O	Physa fontinalis (Linné 1758)	3	30	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
7	P	H	Planorbis planorbis (Linné 1758)	193	100	104	80	7	30	–	–	–	–	–	–	–
8	P	H	Anisus septemgyratus (Rossmässler 1835)	–	–	–	–	–	–	1	10	–	–	–	–	–
9	PP	H	Anisus vortex (Linné 1758)	81	90	573	90	13	60	–	–	20	100	5	50	
10	S _r P	O	Anisus spirorbis (Linné 1758)	36	100	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
11	P	O	Segmentina nitida (O.F. Müller 1774)	264	100	2	20	–	–	–	–	–	–	–	–	–
12	PP _p	Sz	Casertiana obtusalis (Lamarck 1818)	3	30	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
13	P	Sz	Casertiana pseudosphaerium (Favre 1927)	–	–	1	10	–	–	–	–	–	–	–	–	–
egyedszám				685		701		22		3		20		5		
fajszám				10		7		3		2		1		1		
Juv %				82,04		93,58		72,72		–		100		80		
aljnövényzet-borítás %				90		80		100		80		70		50		

1. táblázat. A vizsgált *Succiso-Molinietum* fajlistája

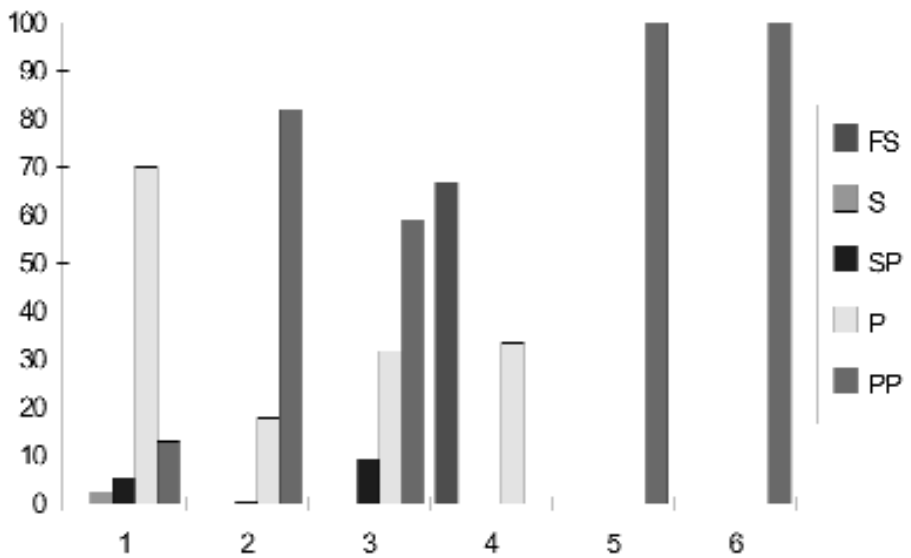
A szárazodás következménye az élőhelytípusok csökkenése (1. ábra). A vizes élőhelyeken 4, a szárazodással 3-2-re csökken az élőhelytípusok száma. A szikesedő 5,6 gyűjtőhelyeken csak a periodikus mocsárlakó fajcsoport (*Anisus spirorbis*) marad domináns.

A táplálkozási típusok közül a vizes 1–2. gyűjtőhelyeken mindhárom fajcsoport előfordul. A legvisebb helyen az omnivor dominanciával. A kiszáradással a herbivor fajcsoport válik abszolút dominánssá.

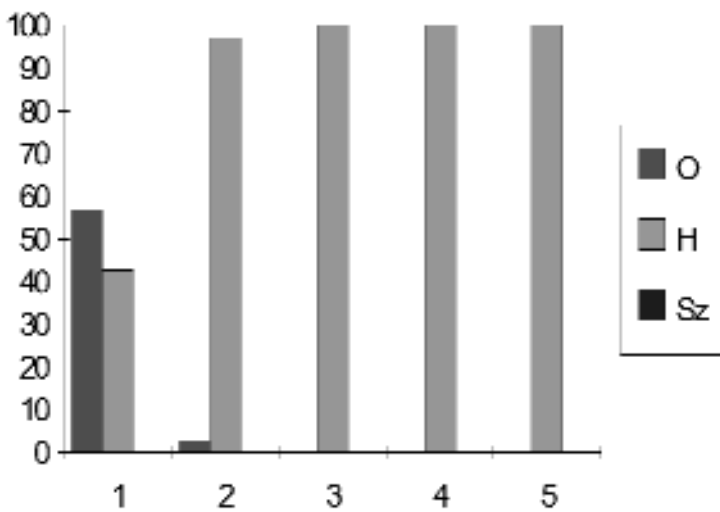
Összefoglalás

A vizsgált hat mézskedvelő kékperjés rét (*Succiso-Molinietum*) a dél-alföldi és az összehasonlításként felhasznált nyírségi, szárazodási sort alkot. A vizes 1. gyűjtőhelyen három 100%-os frekvenciájú faj jellemzi a 10 fajos társulást. A fokozatos száradás a fajszám 7-ről 1 fajra csökkenését vonja maga után (2–6. gyh.).

A vizsgált fajcsoportok közül a vizes gyűjtőhelyeken négy (S, SP, P, PP) élőhelytípus a szárazodással a 2–3. gyűjtőhelyen 3 élőhelytípus, majd a víztelenedés és szikesedés előrehaladtával a PP a periodikus mocsárlakó fajcsoport válik abszolút dominánssá. A táplálkozási típus megoszlás a vízállásos 1–2 gyűjtőhelyen teljes omnivor dominanciával jellemzett. A 3–6 gyűjtőhelyeken a szikesedést tűrő herbivor *Anisus spirorbis* válik abszolút dominánssá.

1. ábra. Élőhelytípus megoszlás a vizsgált gyűjtőhelyeken

2. ábra. Táplálkozási típus megoszlás a vizsgált gyűjtőhelyeken

Irodalom

- ADLER, M. (1994): Systematik der europäischen Sphaeriidae. – Corresp.-blad. Ned Malac. Ver. 278, 58–63.
- BÁBA, K. (1999): Successional and degradational processes in aquatic snail assemblages during organogenic community succession. – *Heldia* 4,6 München, 5–12.
- FRÖMMING, E. (1956): Biologie der Mitteleuropäischen Süßwasserschnecken. – Duncker-Humblot, Berlin 1–313.
- GLÖER, P. MEIER-BROOK, C., OSTERMANN, O. (1987): Süßwassermollusken. – Deutsche Jugendbund für Naturbeobachtung, Hamburg, 6 erweiterte Auflage, 1–86.
- LOŽEK, V. (1964): Quartermollusken der Tschechoslowakei. – Tschechoslowakischen Akademie der Wissenschaften, Praha, 1–374.
- SOÓ R. (1964): A magyar flóra és vegetáció növényrendszertani-növényföldrajzi kézikönyve I., 1–589.
- SZODFRIEDT I. (1974): Termőhelytípusok és vegetáció kapcsolata a Duna–Tisza közti homokháton. – *Abstracta Botanica* II., Budapest, 35–37.

Dr. BÁBA Károly
6720 SZEGED,
Vár u. 6.